

Lektionsplanering – kolonialism

Ämne/arbetsområde	Historia/kolonialism
Årskurs	7-9

Lektionens innehåll

Detta lektionsupplägg är anpassat för årskurs 7-9 och kan kopplas till Lgr22 och kursplanen för ämnet historia. Lektionen ger möjlighet att belysa kolonialism och koloniala processer med utgångspunkt i svensk och samisk historia. Eleverna får träna på att tolka och diskutera hur historiska koloniala processer påverkat, och fortfarande påverkar, samers förutsättningar att leva och verka i Sverige. Eleverna får i uppgift att ta reda på hur europeisk kolonialism kan relateras till kolonialism i svenska Sápmi.

Förberedelser/förkunskaper

Lärare:

Ett bra stöd för dig som lärare finns tillgängligt på hemsidan [samer.se](https://www.samer.se), ”Fatta Sápmi” <https://www.samer.se/fattasapmi>. Bland annat förklaras grundläggande frågor som rör det samiska folket, kulturen, språket och vad det innebär att samer är såväl minoritet, nationell minoritet och urfolk. För ytterligare grundläggande information, se även *Samer* (UR, 2024, 12 min) <https://urplay.se/serie/236457-sveriges-nationella-minoriteter>.

Elever:

Innan denna lektion behöver eleverna ha fått en grundläggande genomgång av:

- Begreppet kolonialism
- Huvuddragen i europeisk kolonial historia
- Vad är Sápmi? (geografisk placering)
- Vilka är samerna? (ett folk i fyra länder, numerär, språk, identitet)
- Vad betyder urfolk? (skillnad mellan minoritet, nationell minoritet, urfolk)

Lektionens koppling till centrala innehåll i kursplanen för historia åk 7-9

Rubrik för centralt innehåll i aktuell kursplan	Citerat ur centralt innehåll	Kan kopplas konkret till det aktuella ämnesområdet genom:
Samhällsomvandlingar: framväxten av civilisationer och industrisamhällen	Europeisk kolonisation och slavhandel. Konsekvenser av detta för människor och kulturer samt för det ökade globala handelsutbytet mellan	Eleverna ges möjlighet att förstå hur koloniala processer i Europa och världen också haft betydelse och påverkan på det svenska och samiska

Historia | Kolonialism åk 7-9

	Europa, Asien, Afrika och Amerika.	samhället i såväl historia som nutid.
Imperialism och världskrig, ca 1850 - 1950	Analys av historiebruk kopplat till tidsperioden, till exempel hur olika aktörer använder historia för att skapa opinion eller legitimera makt.	Eleverna får möjlighet att utforska hur koloniala processer påverkat förhållandena mellan det generella (globala/europeiska) och det nationella (svenska/samiska). De får också insikt om hur dessa processer påverkar livsvillkor och förutsättningar för samer i dagens samhälle.
Demokratisering och ökad globalisering, ca 1900 till nutid	Kontinuitet och förändring med utgångspunkt i långa historiska linjer kring levnadsvillkor, migration och makt.	Eleverna får undersöka hur europeisk kolonialism påverkat svensk politik i historien och idag. De får diskutera kolonialism med Sverige och Sápmi som utgångspunkt och därmed öka sin kunskap och förståelse för samer som nationell minoritet och urfolk.
Demokratisering och ökad globalisering, ca 1900 till nutid	Analys av historiebruk kopplat till tidsperioden, till exempel hur individer och grupper använder historia för att kritisera samtida fenomen och påverka våra föreställningar om framtiden.	Eleverna får betrakta historien från samiskt perspektiv, och därigenom belysa hur historiska skeenden påverkar olika grupper på olika sätt.

Betygskriterier för ämnesområdet (baserat på kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier i ämnet Historia för åk 7-9, Lgr22)

Historia | Kolonialism åk 7-9

Betygskriterier för betyget E	Kunskapskrav för betyget C	Kunskapskrav för betyget A
Eleven visar grundläggande kunskaper om svensk kolonial historia och hur denna påverkat, och fortfarande påverkar livsvillkor och förutsättningar för många samer. Eleven visar det genom att föra enkla resonemang om orsaker till och konsekvenser av koloniala strukturer i svenska Sápmi. Eleven för enkla resonemang om hur historiska koloniala processer utvecklats över tid i svenska Sápmi.	Eleven har goda kunskaper om svensk kolonial historia och hur denna påverkat, och fortfarande påverkar livsvillkor och förutsättningar för många samer. Eleven visar det genom att föra utvecklade resonemang om orsaker till och konsekvenser av koloniala strukturer i svenska Sápmi. Eleven för utvecklade resonemang om hur historiska koloniala processer utvecklats över tid i svenska Sápmi.	Ex: Eleven har mycket goda kunskaper om svensk kolonial historia och hur denna påverkat, och fortfarande påverkar livsvillkor och förutsättningar för många samer. Eleven visar det genom att föra välutvecklade resonemang om orsaker till och konsekvenser av koloniala strukturer i svenska Sápmi. Eleven för välutvecklade resonemang om hur historiska koloniala processer utvecklats över tid i svenska Sápmi.

Förslag på undervisningsupplägg

Start, hur börjar lektionen?	Spela upp videon "Snölejoninna" med Sofia Jannok (3,52 min): https://youtu.be/UGc7c8U2aps?si=26c39INPMq1PNkJO Texten finns tillgänglig på samma plats. Låt eleverna fundera på innehållet i låttexten. Arbeta gärna enligt EPA (Enskilt-Par-Alla) utifrån frågan: Vad tror du Sofia Jannok vill säga med låten?
Elev- och läraraktiviteter	Visa filmen <i>Europeisk kolonisation</i> , UR 2022 (14 min): https://urplay.se/program/221933-en-annan-sida-av-historien-europeisk-kolonisation . Till filmen finns även en lärarhandledning som stöd för läraren (avsnitt 2). Låt eleverna diskutera i mindre grupper, utgå från frågor från UR:s stödmaterial, till exempel: - På vilka sätt blev samerna utsatta för såväl ekonomisk som intellektuell kolonialism?

Historia | Kolonialism åk 7-9

	<ul style="list-style-type: none">- Fundera över varför Sverige inte är känd som en kolonialmakt? <p>Dela in eleverna grupper om 3-4 personer. Eleverna får i uppgift att läsa igenom olika kortare texter om kolonialism i svenska Sápmi (länkar nedan).</p> <p>Förslag på diskussionsfrågor att utgå från i grupp/tvårgrupper eller helklass efter detta:</p> <p>Vad är kolonialism enligt den text du läst? Vad tror du att kolonialismen kan ha för konsekvenser idag för samer och för majoritetsbefolkning? Hur kan kolonialism och nationalism höra ihop?</p>			
Arbete utanför lektionstid	Inget			
Avslut	Diskutera med klassen: Hur tror du att koloniala strukturer märks i samhället idag? Vad har du lärt dig om kolonialism idag? Hur påverkas du av Sveriges koloniala historia? Var skulle du kunna söka om du vill lära dig mer om samernas historia och samhälle? Vad skulle du vilja lära dig om samerna?			
Material	Grundläggande information om Sápmi (språk, geografi, kultur, antal samer etc.) samt karta: http://samer.se/1002	Texter för grupparbete: "Koloniseringen av Sápmi": https://samer.se/3600	"Kolonialism förr och nu": https://www.samer.se/2628	"Sveriges koloniala historia": https://www.sametinget.se/62102
Uppföljning och dokumentation	Hur kan innehållet/upplägget för lektionen förbättras? Finns det möjlighet till återkoppling?			

Länk till kursplan för ämnet historia:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=907561864%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRHIS01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f>

